

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

AİLE VE TÜKETİCİ HİZMETLERİ

**ENGELLİ BİREYLERE DESTEK VEREN
KURUM VE KURULUŞLAR
762SHD029**

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. TÜRKİYE'DE ENGELLİLERE YÖNELİK YASAL UYGULAMALAR.....	3
1.1. Ulaşım.....	4
1.2. İletişim	6
1.3. Eğitim.....	6
1.4. İş.....	7
1.5. Diğer	9
1.5. 1. Rehabilitasyon	9
1.5.2. Sağlık ve Koruyucu Hizmetler	10
1.5.3. Bakım Hizmetleri	11
1.5.4. Sosyal Yardımlar.....	12
UYGULAMA FAALİYETİ	14
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	16
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	18
2. ENGELLİ BİREYLERE HİZMET VEREN ULUSAL KURUM VE KURULUŞLAR ...	18
2.1. Özürlüler İdaresi Başkanlığı	18
2.3. Yerel Yönetimler.....	21
2.4. MEB'e Bağlı Kurum ve Kuruluşlar	22
2.5. Vakıflar/ Dernekler	24
2.6. Konfederasyonlar ve Federasyonlar.....	25
2.7. Sağlık Bakanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar	26
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	32
3. ENGELLİ BİREYLERE HİZMET VEREN ULUSLARARASI KURUM VE KURULUŞLAR.....	32
3.1. WHO (Dünya Sağlık Örgütü)	33
3.1. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu)	34
3.2. UNDSPD (Birleşmiş Milletler Sosyal Politika ve Kalkınma)	35
3.3. ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü).....	36
3.4. Diğer Uluslararası Örgütlenmeler	37
3.4.1. Uluslararası Engelli İnsanlar (DPI-Disabled Peoples' International).....	37
3.4.2. Uluslararası Rehabilitasyon (RI-Rehabilitation International)	37
3.4.3. Uluslararası Engelliler (HI-Handicap International)	38
3.4.4. Uluslararası Engelliler ve Kalkınma Konsorsiyumu (IDDC-International Disability and Development Consortium).....	38
3.4.5. Avrupa Engelliler Forumu (EDF-European Disability Forum).....	38
3.4.6. Avrupa Engelliler Parlamentosu (European Parliament of Disabled People)	38
UYGULAMA FAALİYETİ	39
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	40
MODÜL DEĞERLENDİRME	41
CEVAP ANAHTARLARI.....	43
KAYNAKÇA	46

AÇIKLAMALAR

KOD	762SHD029
ALAN	Aile ve Tüketici Hizmetleri
DAL/MESLEK	Sosyal Destek Hizmetleri
MODÜLÜN ADI	Engelli Bireylere Destek Veren Kurum ve Kuruluşlar
MODÜLÜN TANIMI	Engelli bireylere destek veren kurum ve kuruluşların incelenerek öğrenilmesi ve engelli bireylerin yönlendirilmesini sağlayan öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/24
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Engelli bireyleri destek veren kurum ve kuruluşlara yönlendirmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Yasal uygulamalar çerçevesinde engelli bireyleri destek veren kurum ve kuruluşlara yönlendirebileceksiniz. Amaçlar 1. Yasal uygulamalar çerçevesinde engelli bireylerin yasal haklarını araştırabileceksiniz. 2. Yasal uygulamalar çerçevesinde engelli bireylere hizmet veren ulusal kurum ve kuruluşları inceleyebileceksiniz. 3. Yasal uygulamalar çerçevesinde engelli bireylere hizmet veren uluslararası kurum ve kuruluşları inceleyebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Uygun koşullarda sınıf ortamı Donanımlar: İnternet, yazılı, görsel yayınlar, tepegöz, konuyla ilgili afiş, broşür vb.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Engelli bireyi kendisine yeterli ve topluma yararlı bir birey hâline getirmek sosyal devletin görevi ve insan hakları anlayışının bir gereğidir. Engelli bireylerin yaşadıkları sorunlar sadece kendilerinin değil; ailelerinin, çevrelerinin ve toplumun ortak sorunudur. İnsanların engelli olmaları çeşitli faktörlere bağlı olarak ortaya çıkan bir sonuç olmakla birlikte engellilerin normal bir hayat sürmeleri ancak toplumsal duyarlılığın oluşturulmasıyla mümkündür. Bu bağlamda engelli bireylere acıma duyguları ile yaklaşmak yerine, kurumsal hizmetlerin geliştirilmesi esas alınmalıdır. Bu nedenle engelli bireylere hizmet götüren ulusal ve uluslararası kamu, özel sektör ve gönüllü sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesine önem verilmelidir.

Toplumun diğer bireyleri için sorun olmayan pek çok konu, engelli bir birey için aşılması gereken büyük bir sorun hâline gelebilmektedir. Engelli bireylere yönelik yürütülen hizmetlerde engellileri ve ailelerini bilinçlendirmeye yönelik bilgi paylaşımı için gerekli olanakların ilgili kurumlarca sağlanması, tıbbi bakımın devlet tarafından güvence altına alınması, engelli bireylerin kendi kendine yeterli ve işlevsel olabilecek rehabilitasyon programlarının oluşturulması ve engelli bireylerin ihtiyaç duydukları araç gereçlerin sağlanması öncelikli ele alınması gereken konulardır.

İnsanca yaşama açısından engelli bireylerin kişisel, sosyal ve ekonomik hakları günümüzde geliştirilmesi gereken önemli bir alandır. Engelli bireylerin daha iyi bir yaşam düzeyine kavuşturulması, haklarının sağlanması ve sahip oldukları yasal hakları edinmeleri toplumsal bir sorumluluktur. Engelli bireylerin ve yakınlarının hizmet alma haklarını bilmesi ve savunması toplumsal hayata katılımlarında önemli bir unsurdur.

Bu modül ile engellilere yönelik yasal uygulamalar hakkında bilgi sahibi olacak, engelli bireylere hizmet veren ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşları öğrenerek engelli bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik bilgi ve becerilerinizi geliştirebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Yasal uygulamalar çerçevesinde engelli bireylerin yasal haklarını araştırabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Türkiye’de engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlara yönelik var olan yasal uygulamaları araştırınız.
- Edindiğiniz bilgileri dosyalayınız.
- Arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. TÜRKİYE’DE ENGELLİLERE YÖNELİK YASAL UYGULAMALAR

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal yeterliliklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimleri karşılama güçlükleri olan ve koruma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi “özürlü” olarak tanımlanır.

Resim 1.1: Engelli bireylere yönelik mevzuatlar

5378 sayılı “Özürlüler Kanunu” toplum tarafından anlaşılması ve özürlü vatandaşların sahip oldukları hakları öğrenebilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Türkiye’de engellilerin eğitim, sağlık, rehabilitasyon, istihdam vb. alanlarda sahip oldukları hakları ve bu haklara ulaşabilme yolunda Özürlüler Kanunu temel nitelik taşımaktadır. Ayrıca engellilerin yasal

haklarının korunması ve bu haklarından yararlanabilmelerine yönelik çeşitli yasa, tüzük, yönetmelik ve genelgeler mevcuttur.

Özürllülere sağlanan hak ve hizmetlerden yararlanılabilmesi için özürllülük durumunun ve özür oranının belirtildiği sağlık kurulu raporunun alınması gerekmektedir. Özürllüler Kanunu'na göre; “Özürllülerle ilgili derecelendirmeler, sınıflandırmalar, tanılamalar uluslararası özürllülük sınıflandırmaları temel alınarak hazırlanan özürllülük ölçütüne göre yapılır.” Özürllü sağlık kurulu raporu düzenlenebilmesi için kamu kurum ve kuruluşlarınca resmî yazı ile birlikte başvuru yapmak veya raporu verecek olan hastanenin baştabipliğine doğrudan müracaat etmek gerekmektedir.

Özürllülerin çeşitli hak ve hizmetlerden yararlanabilmeleri için özürllü kimlik kartı edinmeleri gerekmektedir. Özürllü kimlik kartını edinebilmeleri için dilekçe, özürllülük ölçütü, sınıflandırmaları ve Özürllülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik'e göre alınmış sağlık kurulu raporunun aslı veya onaylı örneği ile yerleşim yerinin bulunduğu il sosyal hizmetler müdürlüğüne müracaat edilmesi gerekmektedir.

1.1. Ulaşım

Herkes yaşam içinde bağımsız olarak hareket edebilme hakkına sahiptir. Bu, toplumsal yaşam içindeki olanak ve hizmetlere ulaşmak için en önemli koşullardan biridir. Engellilerin topluma katılmalarının önündeki en büyük engellerden birisi de ulaşım sorunudur.

Engellilerin içinde yaşadıkları fiziksel çevrenin kendi koşullarına elverişli olmaması yaşam kalitelerini düşürmekte, bireysel ihtiyaçlarını karşılamalarına engel olmaktadır. Engelli bireylerin sahip oldukları fiziksel işlev bozuklukları/yetersizlikleri ve bunun yol açtığı sınırlamaları önlemeye yönelik yasal haklarından haberdar olmaları ve bu haklarını kullanabilmeleri yaşam kalitelerini yükseltmeleri açısından çok önemlidir.

Resim 1.2: Engelli bireylere uygun ulaşım hizmeti

5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun'da; "Gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde özürlülerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir." denilmektedir. Ayrıca yine bu kanun kapsamında "Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerinin özürlülerin erişebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 7 yıl içinde özürlüler için erişilebilir duruma getirilir." hükmü yer almaktadır. Ayrıca yerel yönetimler ve valilikler, sorumlu oldukları alanları (yol, kaldırım, yaya geçidi vb.) özürlülerin kullanımına uygun özelliklerde yapmak/yaptırmak zorundadır. Yerel yönetimler, kendilerinin sunduğu ya da denetimlerinde bulunan toplu taşıma araçlarını özürlülerin inip binmesine uygun hâle getirmek durumundadır.

Kat Mülkiyeti Kanunu'na göre; "Özürlü kişiler için apartman ve sitelerde, konut ya da ortak alanlarda düzenleme yapılması için oy çokluğu yeterlidir. Oy çokluğu sağlanamazsa ruhsat vermekle sorumlu kuruma başvurulduğunda komisyon oluşturularak karar verilmektedir."

Türkiye'de yerel ve merkezi kurumların engelli bireylere yönelik sağlamış olduğu ulaşım ile ilgili yasal haklar:

- Belediyeler, toplu taşıma araçlarından özürlüleri ücretsiz veya indirimli olarak yararlandırmak zorundadır.
- Karayolu Taşıma Yönetmeliği'ne göre şehirlerarası yolculuklarda, engelli yolcu taşıma zorunluluğu vardır. Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nde; "Yaş şartı aranmaksızın engelliler için bilet ücreti % 50 indirimli düzenlenir." denilmektedir. Yine şehirlerarası yolculuklarda 6 yaş ve üzeri tüm yolcuların ayrı koltukta seyahat etmesi zorunlu olup 6-12 yaş arası çocuklar ile yaş şartı aranmaksızın özürlüler için bilet ücreti % 50 indirimli düzenlenmektedir.
- Çalışma gücünün % 40 oranından fazlasını (% 40 dâhil) kaybetmiş özürlü vatandaşlara, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığından alınmış kimlik belgesi veya özür oranının işlendiği nüfus cüzdanı ile % 20 bilet fiyat indirimi yapılmaktadır.
- Türk Hava Yolları'nda (THY) % 40 ve üzeri oranda özürlü olan yolculara, uygulanabilir ücretler üzerinden tüm iç ve dış hatlarda yüzde 25 indirim sağlanmaktadır. İndirimden faydalanmak isteyen yolcuların yüzde 40 ve üzeri oranda özürlü olduğunu belgeleyen, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından verilmiş olan özürlü kimlik kartı veya sağlık kurulu raporu veya "özürlü" ibaresi bulunan nüfus cüzdanlarını ibraz etmeleri gerekmektedir.
- Günlük ulaşımında engellinin ulaşım ihtiyacı için ithal edilen araçlardan hiç bir şekilde gümrük vergisi talep edilemez. H sınıfı sürücü belgesine sahip olan engelliler, yurt içinden aldıkları özel tertibatlı otomobillerde, katma değer

vergisi indiriminden yararlanmakta ve taşıt alım vergisinden muaf tutulmaktadır. % 40 ve üzeri ortopedik engellilere otomobil tipi araç alımlarında engel durumuna göre aracı hareket ettirici düzenek yer alan (modifiye edilmiş) kullanıma uygun hâle getirilmiş araçlardan ÖTV talep edilemez.

1.2. İletişim

Özel iletişim vergileri ilgili kanunun maddesi gereği engellilerden talep edilmez. Bu sayede özel hizmet veren firmalar % 50'ye varan indirimler yapabilmektedir.

1.3. Eğitim

Özel eğitime muhtaç olan bireylerin eğitimlerine erken yaşta başlamaları oldukça önemlidir. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanıp yürütülmelidir.

Özel eğitim gerektiren kişilerin bütünsel gelişimlerini sağlamak oldukça önemlidir. Bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal yönlerin hepsi dikkate alınmalıdır. Özel eğitim bir ekip işidir. Bu nedenle tek başına aile, okul, o alandaki uzman ve kişinin bakımını üstlenen kurum özrün yarattığı engelleri aşma gücüne sahip değildir. Özellikle aile ile iş birliği yapılması çok önemlidir. Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitim gerektiren bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum örgütleri ile de iş birliği yapılmalıdır.

Resim 1.3: Eğitim her engeli aşar

Eğitim, tüm vatandaşlar için temel Anayasal bir haktır. Bu yüzden engelli vatandaşlar da diğer vatandaşlar gibi eğitim olanaklarından yararlanma hakkına sahiptir.

Özürülüler Kanuna göre;

Hiçbir gerekçeyle özürülülerin eğitim alması engellenemez. Özürülü çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak bütünleştirilmiş ortamlarda ve özürülü olmayanlarla eşit eğitim imkân sağlanır.

İşitme özürülülerin eğitim ve iletişimlerinin sağlanması amacıyla Türk Dil Kurumu Başkanlığı tarafından Türk işaret dili sistemi oluşturulur.

Özürliülerin her türlü eğitim ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma, sesli, elektronik kitap; alt yazılı film ve benzeri materyal üretilmesi sağlanır.

Özürliülerin yeteneklerine göre mesleğini seçme ve bu alanda eğitim alma hakkı kısıtlanamaz. Ayrıca yine bu kanun kapsamında sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri belediyeler tarafından da verilebilmektedir. Belediyeler bu hizmetlerin sunumu sırasında gerekli gördüğü hâllerde halk eğitim ve çıraklık eğitim merkezleri ile iş birliği yapabilir. Engellilerin rehabilitasyon talebinin karşılanamaması hâlinde engelli, hizmeti en yakın merkezden alır ve ilgili belediye, her yıl bütçe talimatında belirlenen miktarı hizmetin satın alındığı merkeze öder.

Çıraklık eğitimi almak isteyen özürliülerin ilgi, istek, yetenek ve becerileri doğrultusunda ve sağlık kurulu raporunu da dikkate almak suretiyle hangi meslek dalında eğitim alacaklarına özel eğitim değerlendirme kurulu karar verir.

Özürliü üniversite öğrencilerinin öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için Yükseköğretim Kurulu bünyesinde araç gereç temini, özel ders materyallerinin hazırlanması, özürliülere uygun eğitim, araştırma ve barındırma ortamlarının hazırlanmasının temini gibi konularda çalışma yapmak üzere özürliüler danışma ve koordinasyon merkezi kurulur.

Özürliü bireylerin özel eğitime ihtiyaç duyup duymadıkları, rehberlik araştırma merkezlerinde (RAM) oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından belirlenmektedir. Özel eğitim hizmetlerinden yararlanmak için ikamet edilen ilçede bulunan rehberlik araştırma merkezlerine müracaat edilmelidir. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin tamamı Millî Eğitim Bakanlığına bağlı birimlerdir. Bu düzenleme ile özel eğitim rehabilitasyon merkezleri tek çatı altına toplanmıştır. Kurumlar, Millî Eğitim Bakanlığı müfettişleri tarafından denetlenebilmektedir.

Sosyal güvencesi olsun olmasın özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde verilen destek eğitim hizmetinden yararlanması uygun görülen tüm özürliü bireylerin özel eğitim giderlerinin her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen kısmı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır.

1.4. İş

Engellilerin toplumla bütünleşmesinin önündeki en önemli engel, istihdam sorunudur. Çalışmanın gerek bireysel gerekse toplumsal refahın sağlanmasındaki önemi tartışmasız benimsenmektedir. Öte yandan çağdaş anlayışın bir gereği olarak "çalışmak ve işsizlikten korunmak" bir insan hakkı olarak da değerlendirilmektedir.

İşsizlik ve çalışma yaşamından kaynaklanan sorunlar, engellileri kuşatan sorunlar arasında diğer sorunların da temeli konumunda olan, doğrudan doğruya diğer sorunları doğuran ya da bu sorunların daha şiddetle yaşanmasına neden olacak etkilerde bulunan bir özelliğe sahiptir.

Her insanın yapabileceği bir iş vardır. Engelli bireyler de fiziksel ve ruhsal işlevlerinde bir bozulma ya da eksiklik olsa bile onların bu niteliklerini dikkate alan uygun bir eğitim ve rehabilitasyondan geçirildikleri zaman çalışabilirler, üretime katılabilirler. Çalışmanın kültürün önemli bir parçası sayıldığı toplumlarda herkes gibi engelliler de çalışmaya ve üretmeye isteklidirler.

Resim 1.4: Özürlü bireylerin istihdamı

Özürlüler Kanunu'na göre;

Özür türlerini dikkate alan iş ve meslek analizleri, ilgili kurumlar tarafından yapılır. Bu analizlerin ışığında özürlülerin durumlarına uygun mesleki rehabilitasyon ve eğitim programları ilgili kurumlarca geliştirilir.

Özürlülerin yetenekleri doğrultusunda yapabilecekleri bir işte eğitilmesi, meslek kazandırılması, verimli kılınarak ekonomik ve sosyal refahının sağlanması amacıyla meslekî rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmasının sağlanması esastır.

İşe alımda; iş seçiminden, başvuru formları, seçim süreci, teknik değerlendirme, önerilen çalışma süreleri ve şartlarına kadar olan safhaların hiçbirinde özürlülerin aleyhine ayrımcı uygulamalarda bulunulamaz. Çalışan özürlülerin aleyhinde sonuç doğuracak şekilde özürlüleriyle ilgili olarak diğer kişilerden farklı muamelede bulunulamaz.

Özürlüler Kanunu, engellileri çalıştırma zorunluluğunu yerine getirmeyen işverenlerin haklarında cezai işlem yapılmasını zorunlu kılmaktadır. İŞKUR, engelli çalıştırma yükümlülüğünü yerine getirmeyen işveren hakkında doğrudan cezai işlem yapabilmektedir.

Meslek edindirme kurslarından yararlanmak isteyen özürlü bireylerin Türkiye İş Kurumu il müdürlüklerine, çıraklık eğitim merkezlerine, halk eğitim merkezlerine ve belediyelere başvurmaları gerekmektedir. Özürlü bireyler genel istihdam yollarını kullanarak (KPSS'ye girerek Türkiye İş Kurumu'na kayıt yaptırarak iş ilanlarını takip edip bireysel başvurularla bulunarak) iş başvuruları yapabilecekleri gibi özel olarak özürlüler için ayrılmış olan kontenjandan yararlanılarak istihdam edilebilirler.

Özürlü kişilerin işçi olarak yerleştirilmeleri Türkiye İş Kurumu tarafından yapılmakta olup 50 ve daha fazla işçi çalışan kamu sektörü iş yerleri en az % 4, özel sektör iş yerleri en az % 3 oranında özürlü işçi çalıştırmakla yükümlüdür.

Resim 1.5: Türkiye İş Kurumu tarafından yapılan özürlü bireylerin işçi olarak yerleştirilmesi

Özürlü kişilerin devlet memuru olarak yerleştirilmeleri Devlet Personel Başkanlığı tarafından yapılmakta olup kamu kurum ve kuruluşları, dolu kadro sayısının % 3'ü oranında özürlü memur istihdam etmekle yükümlüdür.

Özürlü kadrosuna devlet memuru olarak atanmak için öncelikle yapılacak merkezi sınava girmek gerekmektedir. Özürlü açığı bulunan kamu kurum ve kuruluşları bir sonraki yıl için alım yapacakları özürlülere ilişkin taleplerini her yıl ekim ayının sonuna kadar Devlet Personel Başkanlığına bildirmek zorundadır. Devlet Personel Başkanlığı kurum ve kuruluşların bildirimine üzerine özürlü kontenjanlarına yerleştirme yapabilir veya yaptırabilir. 1580 sayılı Belediyeler ve 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Yasası, belediyelere ait ve belediyeler tarafından işletilen veya kiraya verilen büfeler, otoparklar vb. iş yerlerinin özürlüler tarafından işletilmesi konusunda kolaylık getirmiştir.

1.5. Diğer

1.5. 1. Rehabilitasyon

Rehabilitasyon ve araç gereç gereksiniminin yeterince karşılanamaması engellilerin toplumla bütünleştirilmesinin önündeki en büyük engellerden birisidir. Rehabilitasyon çok genel olarak yitirilen bir yeteneğin yeniden kazandırılması, yerine başka bir yeteneğin “ikame edilmesi” demektir.

Engellilerin engelleriyle bağlantılı bir eğitim ve rehabilitasyon olanağından yararlanması onları toplumsal yaşamla bütünleştiren en önemli etkidir. Oysa bugün ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre az çok fark etse de engellilerin büyük bir çoğunluğu bu olanaklardan yararlanamamaktadır.

Özürlüler Kanunu'na göre; “Özürlü kişilerin yaşamlarını öncelikle buldukları ortamda sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmesi, toplum içinde kendi kendilerini idare

edebilecek ve üretken hâle gelebilecek şekilde bakım ve rehabilitasyonlarının yapılması, bunlardan ihtiyacı olanların geçici veya sürekli bakım altına alınması veya bunlara evde bakım hizmeti sunulması esas”tır.

Resim 1.6: Engelli bireye yönelik rehabilitasyon hizmeti

1.5.2. Sağlık ve Koruyucu Hizmetler

Engelli bireylerin sağlık hizmeti içindeki gereksinimleri birbirinden farklılıklar gösterebilmektedir. Engelli bireyler daha incelikli sağlık sorunlarına sahiptir. Bu bireyler, engelleri nedeniyle diğer bireylere göre sağlıkla ilgili sorunlara daha fazla maruz kalabilmektedirler. Sağlık hizmetlerinin sürekliliği ve koruyucu hizmetler açısından eşit olanaklara sahip değildir. Örneğin, hareket konusunda engeli olan bir kişinin kalp damar hastalıklarından korunma amacıyla egzersiz yapması mümkün değildir.

Yaşamın erken döneminde engeli olan bireyler, diğer bireylere göre kronik hastalıkları daha fazla yaşamaktadırlar. Engelli bireylerin sağlık sorunlarına ilişkin yürütülen tedaviler daha karmaşıktır ve daha uzun sürelidir.

Özürlüler Kanunu'na göre;

“Yeni doğan, erken çocukluk ve çocukluğun her dönemi fiziksel, işitsel, duyuşsal, sosyal, ruşsal ve zihinsel gelişimlerinin izlenmesi, genetik geçişli ve özürlülüğe neden olabilecek hastalıkların erken teşhis edilmesinin sağlanması, özürlülüğün önlenmesi, var olan özürlü şiddetinin olabilecek en düşük seviyeye çekilmesi ve ilerlemesinin durdurulmasına ilişkin çalışmalar Sağlık Bakanlığınca yapılır.”

Bu düzenlemeyle bütün kalıtsal kan hastalıkları ve özürlülüğe yol açan diğer kalıtsal hastalıklarla koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında mücadele edileceği hüküm altına

alınmış, böylece bu hastalıkların tespiti için yapılacak testlerin ücretsiz olması temin edilmiştir. Özürlülüğün önlenmesine ilişkin genel çalışmalar Sağlık Bakanlığınca yürütülmektedir.

Sosyal güvencesi olan özürülülerin tedavi, muayene, ilaç, tetkik ve ortez-protez ihtiyaçları bağlı oldukları sosyal güvenlik kuruluşu tarafından katkı payı alınarak karşılanmaktadır. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşunun güvencesi altında olmayan (Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur, Emekli Sandığı vb.) ve yeterli ödeme gücü bulunmayan özürülüler, yeşil kart uygulamasından faydalanmaktadır. Bu kapsamda tedavi, muayene, ilaç, tetkik, dış tedavisi ve ortez-protez ihtiyaçları temin edilmektedir.

1.5.3. Bakım Hizmetleri

Ekonomik yoksunluk içinde bulunan bakıma muhtaç özürülülere evlerinde veya kurumda bakım hizmeti verilmektedir.

Özürülüler Kanunu'na göre;

“Özürülü kişilerin yaşamlarını öncelikle buldukları ortamda sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmesi, toplum içinde kendi kendilerini idare edebilecek ve üretken hâle gelebilecek şekilde bakım ve rehabilitasyonlarının yapılması, bunlardan ihtiyacı olanların geçici veya sürekli bakım altına alınması veya bunlara evde bakım hizmeti sunulması esas”tır.

Resim 1.7: Evde bakım ve sağlık hizmetleri

Bakım hizmetlerinin sunumunda kişinin biyolojik, fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları da dikkate alınır. Bakım hizmetleri; evde bakım veya kurum bakımı modelleriyle

sunulabilir. Öncelikle kişinin sosyal ve fiziksel çevresinden ayrılmaksızın hizmetin sunulması esas alınır.

Bakıma muhtaç özürünün aile içerisinde bakımının mümkün olmaması hâlinde kurumda bakım hizmeti, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne (SHÇEK) bağlı kuruluşlar, özel bakım merkezleri ve resmî kurum ve kuruluşlar aracılığıyla verilmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından ödenen bakım ücretinden yararlanabilmek için;

- İlgilinin % 50 ve üzerinde özür derecesi olup raporunda ağır özürlü ibaresi bulunması,
- Durumu günlük hayatın alışılmış, tekrar eden gereklerini önemli ölçüde yerine getirememesi nedeniyle hayatını başkasının yardımı ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek derecede düşük olarak değerlendirilmesi,
- Her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamı esas alınmak suretiyle kendilerine ait veya bakmakla yükümlü olduğu birey sayısına göre kendilerine düşen ortalama aylık geliri bir aylık net asgari ücret tutarının 2/3'ünden daha az olması gerekmektedir.

1.5.4. Sosyal Yardımlar

Özürlü aylığı; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüğü tarafından 2022 sayılı Kanun'a göre ödenen aylıktır. Özürlü aylığından;

- Yetkili hastaneden alınmış sağlık kurulu raporuna göre “özürlü (özür oranı % 40 - % 69)” ve “başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek derecede özürlü (özür oranı % 70 ve üzeri)” olan,
- Kanunen bakmakla yükümlü kimsesi bulunmayan,

Resim 1.8: 2022 sayılı Kanun'a göre ödenen özürlü aylığı

- Sosyal güvenlik kurumlarından her ne ad altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan,

-
- Nafaka bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan,
 - Mahkeme kararıyla veya doğrudan bir mevzuat gereği bağlanmış herhangi devamlı bir gelire sahip bulunmayan,
 - Her türlü gelirleri toplamının aylık ortalaması, kanunla belirlenen muhtaçlık sınırının altında olan kişiler ile bu koşullara sahip olup kanunen bakmakla yükümlü olunan 18 yaşını tamamlamamış özürli yakını bulunanlar, bakımının fiilen gerçekleşmesi ve aylık ortalama gelirinin kanunla belirlenen muhtaçlık sınırının altında olması kaydıyla bu aylıktan faydalanabilirler.

UYGULAMA FAALİYETİ

Engelli bireylere yasal hakları ile ilgili ne derecede bilgi sahibi olduklarına yönelik anket uygulayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Yapacağınız çalışmayla ilgili sınıf arkadaşlarınızla üçer-dörder kişilik gruplar oluşturunuz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Grupları oluştururken grup çalışmasında uyumlu olmaya dikkat edebilirsiniz.➤ Grup içinde iş bölümü yapabilirsiniz.➤ Çalışmaların grup üyeleri arasında eşit oranda dağılımına dikkat edebilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Anket uygulanacak engel gruplarını tespit ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Engellilik türüne dikkate alabilirsiniz.➤ Görme, işitme ve ortopedik engel grupları olarak sınıflandırma yapabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Anket sorularını hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Anket sorularınızı engel gruplarını dikkate alarak hazırlayabilirsiniz.➤ Engellilerle görüşmeye gitmeden önce hangi kategorilerde (sağlık, eğitim, iş, ulaşım) bilgiler edineceğinizin taslağını hazırlayabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Çevrenizde bulunan engellilerin rehabilitasyon, sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kamu ve özel kurum ve kuruluşları belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ziyaret edeceğiniz kurumları belirledikten sonra gerekli görüşmeleri yapmak için kurum çalışanlarından izin alabilirsiniz.➤ Engellilere ulaşabileceğiniz nitelikteki kurumları ziyaret edebilirsiniz.➤ Yapacağınız araştırmanın içeriği ile ilgili kurum çalışanlarına gerekli açıklamaları yapabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Hazırlamış olduğunuz anketi gittiğiniz kurumlarda uygulayınız.➤ Anket sonuçlarını değerlendiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Engel kategorisinin gereğine uygun olarak uygulamada gerekli desteği sağlayabilirsiniz.➤ Değerlendirmelerde objektif olmaya özen gösterebilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Anket sonuçlarını sınıf arkadaşlarınızla	<ul style="list-style-type: none">➤ Anket sonuçlarına yönelik sınıf

paylaşınız.	arkadaşlarınızın görüşlerini dikkate alabilirsiniz.
➤ Yapılan araştırma sonucu engelli bireylerin yasal haklarına dair bilgi düzeylerini ve bu bilgilere ulaşabilirliğini tartışınız.	➤ Tartışma boyutunun elde ettiğiniz bilgi çerçevesinde olmasına dikkat edebilirsiniz. ➤ Engelli bireylerle girmiş olduğunuz bu etkileşime dair duygu ve düşüncelerinizi belirtebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () 5370 sayılı Kanun Özürlüler Kanunu'dur.
2. () Günlük ulaşımda engellinin ulaşım ihtiyacı için ithal edilen araçlardan hiç bir şekilde gümrük vergisi talep edilemez.
3. () Belediyeler, toplu taşıma araçlarından özürlüleri ücretsiz veya indirimli olarak yararlandırmak zorundadır.
4. () Özel eğitim gerektiren kişilerin bütünsel gelişimlerini sağlamak çok önemli değildir.
5. () Eğitim, engelli olmayan vatandaşlar için Anayasal bir haktır.
6. () İŞKUR, engelli çalıştırma yükümlülüğünü yerine getirmeyen işveren hakkında doğrudan cezai işlem yapılabilir.
7. () Özürlü kadrosuna devlet memuru olarak atanmak için yapılacak merkezi sınava girmeye gerek yoktur.
8. () Bakıma muhtaç özürünün aile içerisinde bakımının mümkün olmaması hâlinde kurumda bakım hizmeti, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne (SHÇEK) bağlı kuruluşlar, özel bakım merkezleri ve resmî kurum ve kuruluşlar aracılığıyla verilmektedir.
9. () Özürlü aylığı, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüğü tarafından 2022 sayılı Kanun'a göre ödenen aylıktır.
10. () Rehabilitasyon çok genel olarak yitirilen bir yeteneğin yeniden kazandırılması, yerine başka bir yeteneğin ikame edilmesi demektir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Engellilerin sosyal yaşamda karşılaştıkları sorunlar ve sahip oldukları yasal haklar ile ilgili duvar gazetesi hazırlayınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Uygulamalı test sonunda aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1.	Engellilerin sosyal yaşamda karşılaştıkları sorunları araştırdınız mı?		
2.	Engellilerin sahip oldukları yasal hakları araştırdınız mı?		
3.	Edindiğiniz bilgileri sınıflandırdınız mı?		
4.	Edindiğiniz bilgilerin güncel olmasına dikkat ettiniz mi?		
5.	Edindiğiniz bilgileri resimlerle desteklediniz mi?		
6.	Oluşturacağınız duvar gazetesinin boyutlarını belirlediniz mi?		
7.	Oluşturacağınız duvar gazetesi için araç gereç hazırladınız mı?		
8.	Duvar gazetesindeki bilgilerin görülebilir ve okunabilirliğine dikkat ettiniz mi?		
9.	Bilgileri resimlerle eşleştirdiniz mi?		
10.	Duvar gazetenizi oluşturduunuz mu?		
11.	Duvar gazetenizi sınıfta arkadaşlarınızın görebileceği bir yere astınız mı?		
12.	Hazırladığımız duvar gazetesi ile ilgili arkadaşlarınızın görüşlerini aldınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Yasal uygulamalar çerçevesinde engelli bireylere hizmet veren ulusal kurum ve kuruluşları inceleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Yaşadığınız bölgede engellilere hizmet veren ulusal kurum ve kuruluşları araştırınız.
- Edindiğiniz bilgileri dosyalayınız.
- Arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. ENGELLİ BİREYLERE HİZMET VEREN ULUSAL KURUM VE KURULUŞLAR

Engelli bireylere hizmet veren ulusal kurum ve kuruluşlar arasında; Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, yerel yönetimler, MEB'e bağlı kurum ve kuruluşlar, vakıflar/dernekler, konfederasyonlar/federasyonlar, Sağlık Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar yer almaktadır.

2.1. Özürlüler İdaresi Başkanlığı

Başbakanlığa bağlı Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 1997 yılında 571 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlüğe girmiştir. Özürlülere yönelik hizmetlerin düzenli, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini temin etmek için ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak özürlülerle ilgili ulusal politikanın oluşmasına yardımcı olmak, özürlülerin problemlerini tespit etmek ve bunların çözüm yollarını araştırmak amacıyla kurulmuştur.

- **Özürlüler İdaresi Başkanlığının amaçları**
 - Eşit katılım için özürlülerin sahip oldukları hak ve yükümlülükler konusunda birey, aile ve toplumun bilinçlendirilmesi, tıbbi bakım ve rehabilitasyonlarının sağlanması, günlük yaşamlarında kendi başlarına yaşayabilme kapasitelerinin artırılmasıdır.
 - Bilgi, hizmet ve fiziksel çevre koşullarının özürlüler için ulaşılabilir hâle getirilmesi, doğumdan başlayarak okul öncesi, okul çağı ve yetişkinleri kapsayacak biçimde tüm özürlülere eğitimde fırsat eşitliği sağlanmasıdır.

- İstihdamın, mesleki eğitim ve rehabilitasyonla birlikte gerçekleştirilmesi, istihdam alanlarının özürllülerin kullanımına uygunluğunun sağlanması ve teknolojiye uygun alet ve cihazların özürllülerce elde edilmesini kolaylaştırıcı önlemlerin alınmasıdır.
- Özürllülerin sosyal güvenlikleri ile gelirlerinin korunması, aile hayatı ve kişisel bütünlükleri ile kültür, eğlence, spor ve din alanlarına tam katılımlarının sağlanmasıdır.
- Özürllülere ilişkin plan ve programlar ile ekonomik ve sosyal statülerini etkileyen tüm kararların alınması sırasında özürllülerin katılımlarının sağlanmasıdır.

Resim 2.1: Özürllüler İdaresi Başkanlığı amblemi

➤ **Özürllüler İdaresi Başkanlığının görev ve sorumlulukları**

- Özürllülüğün önlenmesi, eğitim, istihdam, rehabilitasyon, topluma uyum ve diğer konularda ilgili kurum ve kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamaktır.
- Özürllülere yönelik olarak faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlardaki gelişmeleri takip etmek, sorunları ve çözüm yollarını araştırmak, bu konuda teklifler hazırlamak ve hazırlatmaktır.
- Özürllülerle ilgili konularda inceleme ve araştırmalar yapmak ve yaptırmak, istatistikî bilgilerin toplanması ve veri tabanı oluşturulmasını sağlamak, bu konuda projeler hazırlamak ve hazırlatmak, bunları incelemek, değerlendirmek ve uygulamaktır.
- Özürllülerle ilgili uluslararası gelişmeleri takip etmek, antlaşma ve sözleşmelerin ülkemizdeki uygulamalarını izlemek ve değerlendirmektir.
- Özürllülerle ilgili kanun, tüzük ve yönetmelik tasarıları ve kanun tekliflerini incelemek, görüş bildirmek ve bu konuda teklifler hazırlamaktır.

- Gönüllü kuruluşlar ve yerel yönetimlerle iş birliği yapmak, ortak projeler hazırlamak ve sunulan projeleri desteklemektir.
- Görev alanları ile ilgili konularda görsel ve yazılı basın, yayın ve tanıtma faaliyetlerinde bulunmaktır.
- Eğitim amaçlı filmler yaptırmak, yürürlükte bulunan mevzuata dayanılarak münhasıran özürülere tanınan hak ve hizmetlerden yararlanmada kullanılmak üzere kimlik kartı hazırlamaktır.

2.2. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

Ülkemizin sosyal hizmet politikalarının belirlenmesi, uygulanması ve kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasında merkezi rol oynayan, sosyal hizmetlerin tüm ihtiyaç grupları için ulaşılabilir olmasını sağlayan, bakıma ihtiyaç duyan bireylerin öncelikle yaşadıkları ortamda kendilerine yeterli hâle gelmesi için tedbirler alan ve bu hizmetleri uluslararası standartlarda sunan bir kurumdur.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun amacı korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

Resim 2.2: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu amblemi

➤ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürülü Bakım Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri

- Bedensel, zihinsel ve ruhsal özürleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olan her yaş grubundaki özürülü kişilerin korunması, bakımı, rehabilitasyonu ve toplum içinde bağımsız olarak yaşamalarını temin edici hizmetleri ve faaliyetleri düzenlemektir.

- Tedavisi ve rehabilitasyonu mümkün olmayan özürlü kişilerin sürekli bakım altına alınmasını sağlamak üzere gerekli esasları ve standartları tespit etmek, uygulamayı yönlendirmek ve denetlemektir.
- Özürlülük hizmetleriyle ilgili olan uygulamaları sürekli olarak izlemek, değerlendirmek, yönlendirmek ve denetlemektir.
- Rehabilitasyon merkezleri ve özürlülere yönelik hizmetler ile ilgili diğer sosyal hizmet kuruluşlarının kurulması ve geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yürütmek, uygulamayı takip ve koordine etmektir.
- Genel Müdürlükçe verilecek benzer görevleri yapmaktır.

2.3. Yerel Yönetimler

5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre belediyelerin görev alanı sadece imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar gibi hizmetlerden ibaret değildir. Aynı zamanda sosyal hizmet ve yardım gibi konular da belediyelerin görev ve sorumluluk alanı içindedir.

Belediyeler, hizmetlerini vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunmak ve bu hizmetlerden öncelikli olarak engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin yararlanması gerektiğinde de öncelik vermek zorundadır.

Belediye başkanının görevleri arasında bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak gibi görevler de yer almaktadır. Belediyenin giderleri arasında da dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlara öncelik vermek vardır.

Sosyal güvenliği olmayan engelli bireyin belediyeden sosyal yardım ve hizmet talep etme hakkı vardır. Belediyeler ayrıca engellilerin toplumsal, sosyal, kültürel ve ekonomik hayata katılımı için tedbirler almalı ve bunlara yönelik politikalar geliştirmelidir.

5378 sayılı Kanun gereği sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri belediyeler tarafından da verilmektedir. Belediyeler bu hizmetlerin sunumu sırasında gerekli gördüğü hâllerde halk eğitim ve çıraklık eğitim merkezleri ile iş birliği yapar. Engellinin rehabilitasyon talebinin karşılanamaması hâlinde engelli, hizmeti en yakın merkezden alır ve ilgili belediye, her yıl bütçe talimatında belirlenen miktarı hizmetin satın alındığı merkeze öder.

5393 sayılı Kanun kapsamında belediyeler; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve

katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulayabilmektedir.

2.4. MEB'e Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı Program Geliştirme ve Kaynaştırma Eğitim Şubesi, Bedensel Engellilerin Eğitimi Şubesi, Zihinsel Engellilerin Eğitimi Şubesi, Sosyal ve Duygusal Güçlüğü Olanların Eğitimi Şubesi, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Şubesi özürllülerle ilgili eğitim faaliyetlerini yürütmektedir.

Ayrıca engellilerin toplumsal yaşama katılımlarının sağlanmasında, bilgi birikiminin oluşması ve uygulanmasında, engelliler için öngörülen hizmetlerin yönetiminde ve geliştirilmesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı "özel eğitim ve rehabilitasyon kurumları" vardır.

"Özel eğitim ve rehabilitasyon kurumları"; zihinsel, bedensel, sosyal, ruhsal, duygusal, konuşma, görme ve işitsel gibi engelleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olan bireylerin fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmalarını sağlayıcı beceriler kazandırmak üzere kurulmuş ve bu doğrultuda hizmet veren kurumlardır.

Millî Eğitim Bakanlığı (özel eğitim ilköğretim okulları ve özel eğitim kursları) veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (zihinsel, spastik ve işitme-konuşma özürllüler rehabilitasyon merkezleri) bağlı olarak açılmış olan özel eğitim ve rehabilitasyon kurumlarının nihai amacı engelli bireyi toplum içerisinde kendi kendine yeterli hâle getirmek ve böylece onların topluma kazandırılmasını sağlamaktır. Bu kurumlar, özel eğitime ihtiyacı olanlara yönelik yapılan inceleme, tespit ve araştırmalar çerçevesinde elde edilen sonuçlara göre yeni hizmet modelleri geliştirmeyi ve bu alana katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Kurumlara, çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyler kabul edilir. Ağır, orta ve hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olanlar ile öğrenme yetersizliği olanlar; işitme, görme, ortopedik ve sinir sistemlerinin zedelenmesi ile ortaya çıkan yetersizliği olanlar; dil ve konuşma, sosyal ve duygusal uyum ve özel öğrenme güçlüğü olanlar; birden fazla alanda yetersizliği olanlar; otistik, Down veya Rett sendromlular; oryantasyon, hiperaktif ve öğrenme güçlüğüne sahip olanlar bu hizmetlerden yararlanabilirler.

Resim 2.3: Özel eğitim kurumlarında verilen bireysel eğitim

Bu hizmetler özel olarak ve amaca uygun bir şekilde oluşturulmuş ortamlarda verilmektedir. Bu ortamlar, eğitim programlarının öngördüğü bilgilerin ve davranış kalıplarının öğretildiği, günlük yaşam faaliyetlerinin ve becerilerinin kazandırıldığı, motor fonksiyonlarının artırıldığı ve uygulamaların yapıldığı mekânlardır. Özel eğitime uygun olarak hazırlanmış bu mekânlarda geliştirilen teknik, yöntem ve materyaller uygulama alanı bulmakta ve böylece bunların geliştirilmesine imkânı doğmaktadır. Bu mekânlar, engel türlerine göre yapılandırılmakta ve bu alanda eğitim görmüş meslek elemanlarınca yönetilmektedir. Kurumlardaki bireylerin eğitim ve rehabilitasyonu; sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikolojik danışman, fizyoterapist, özel eğitim uzmanı, çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanı, konuşma terapisti, el sanatları ve uğraşı terapisti, özel eğitim sınıf öğretmeni gibi meslek elemanlarından oluşan ekip tarafından ekip çalışması ilkelerine uygun olarak yürütülmektedir. Ayrıca doktor ve hemşire gibi sağlık elemanları, üniversitelerden akademisyenler ile çeşitli kurumlarda görev yapan meslek elemanlarının desteği, görüşü ve gerektiğinde gönüllü olarak katkıları alınmaktadır. Yardımcı personel olarak çocuk eğitimcisi, sekreter, şoför, teknik eleman ve hizmetli olmak üzere çeşitli personel çalışmaktadır.

Bunların yanı sıra özel eğitim ve rehabilite hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerin eğitim ve öğretimleri sonucu kendine ve topluma faydalı kişiler olarak yetişebilmeleri ve istihdamları için uygun iş yerleri araştırarak, engelli istihdamına elverişli iş kolları ile ilgili olarak motive edici, rehberlik ve koordinatörlük hizmetleri veren ve onlara bu konuda gerekli rehberliği yapan özel kurumlar, engelli bireylerin de çalışma yaşamına girmesinde pay sahibi olabilmektedir.

Özel eğitim ve rehabilitasyon kurumları, özel eğitim ve rehabilitasyonla ilgili olarak hazırlanan yazılı ve görsel materyalleri elde ederek ailelerin ve toplumun bilgilendirilmesinde kullanmaktadır. Ayrıca kendi bünyesinde engelliler alanına ilişkin bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunarak bu faaliyetleri çeşitli etkinlikler çerçevesinde kamuoyuna duyurmaktadır. Böylece engelliliğin bilinen ve bilinmeyen pek çok nedenleri eğitim yoluyla az ya da çok kamuoyuna duyurularak genel anlamda toplumun bu konuda bilinçlenmesi sağlanmış olmaktadır.

Resim 2.4: Özel eğitim ve rehabilitasyon kurumu

Bireyin bütün yönleri ile devamlı surette gelişmesini hedefleyen özel eğitim ve rehabilitasyon kurumları, aile eğitim faaliyetlerini kendi kapsamına alacak şekilde programlarını oluşturmaktadır. Bu programlar ile aile içinde yaşanan olumsuz değişim ve dengelerde aile üyelerinin ve özellikle çocukların bu dönemleri daha az zararlı atlatabilmesi için sürekli olarak aileye psikolojik ve sosyal destek verilmektedir.

2.5. Vakıflar/ Dernekler

T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığının sonuçlarına göre ülkemiz nüfusunun % 12,29'unu engelliler oluşturmaktadır. Aileleriyle birlikte düşünüldüğünde yaklaşık 30 milyon vatandaşımız özürlülük olgusundan etkilenmektedir.

Nüfusumuzun önemli bir oranını oluşturan engelli vatandaşlarımızın yaşadığı sorunlara çözüm bulmak, kendine yetebilen ve üretken bireyler olarak hayat sürdürebilmelerini sağlamak; eğitim, sağlık, rehabilitasyon, istihdam, ulaşılabilirlik, bakım ve diğer hizmetlerin gelişmesine yönelik projeler yapmak için başta devlet olmak üzere medyaya, sivil toplum kuruluşlarına ve toplumun tüm kesimlerine önemli görevler düşmektedir.

Vakıflar ve dernekler, Türkiye geneline hitap eden ve bütün engel gruplarını bir araya toplayan din, dil, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin engellilerin iş, sağlık, eğitim gibi genel ihtiyaçlarının yanı sıra sosyal, kültürel, sportif faaliyetlerde de bulunup özürlülerin ruh ve bedenlen kendilerine yeterli olabilecek gücü kazanabilmesi için eğitici, birleştirici ve tedavi edici çalışmalar yapmaktadır.

“Engellilere engelsiz bir dünya” felsefesi ile hareket eden vakıflar ve dernekler, engellileri sosyal hayata katmak, eğitmek, beceriler kazandırarak iş sahibi yapmak, tüketici konumdan üretici konuma getirmek ve onlara her gün yeni imkânlar sağlayarak hızlı ve yeni bir dünya sunma hedefini amaçlamaktadır.

➤ **Vakıf ve derneklerin amaçları**

- Engelli insanların ekonomik, kültürel, sosyal, sağlık ve sportif yönden gelişmesi ile halkın yardımlaşmaya, dayanışmaya özendirilmesi ve özürli insanların bireysel, toplumsal ve kuruluşlar boyutunda dayanışma ve gelişmesine katkıda bulunmaktır.
- Özürliyi ilgilendiren konularda bilimsel çalışmalar yapmak ve yapılan çalışmaları desteklemektir.
- Özürli yaşamın zorluklarına kamuoyunun dikkatini çekerek toplam yüzde içinde 12'lik dilime sahip olan bu büyük rakamı görmelerini, fark etmelerini sağlamaktır.
- Özürliyin entegrasyonu, herkesten farksız yaşamasını sağlamak amacıyla ulusal ve uluslararası örnekler ve çözümler sergilemektir.
- Sivil toplum örgütleri arasında iş birliği çalışmalarını geliştirmektir.
- Yerel yönetimlerin engelliler üzerine yaptıkları çalışmaları artırmalarını sağlamaktır.
- Mimari engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar başlatmaktır.
- Kamuoyu oluşturup özürliyi için çözüm üretilmesini sağlamaktır.
- Toplumun tüm kesimlerinde sosyal sorumluluk bilinci oluşturmaktır.

2.6. Konfederasyonlar ve Federasyonlar

Federasyonun amacı derneklerce temsil edilen engelli gruplarının sosyal, ekonomik, kültürel, sportif, hukuki ve mesleki yönden topluma ve çalışma hayatına kazandırılması, ortak hak ve menfaatlerinin korunması, üye dernekler arasında iş birliği ve koordinasyon sağlanmasıdır.

Federasyonlar, engellilerin ortak hak ve çıkarlarını koruyarak hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesini, hukukun üstünlüğüne dayalı, sosyal adaleti gerçekleştiren, tüm yurttaşlarının refah ve barış içinde yaşamasına olanak sağlayan üye dernekler arasında iş birliği ve eşgüdümü sağlar. Federasyonlar amaçlarını gerçekleştirebilmek için:

- Ulusal kongreler, uluslararası katılımlı akademik kurultaylar, sempozyumlar, konferanslar, paneller ve sergiler düzenler.
- Modern tıbbi araç ve gereçleri üretebilir ve satın alır.
- Federasyonun amaç ve çalışmalarını kamuoyuna duyurmak ve dernekler arası iletişimi gerçekleştirmek amacıyla süreli veya süresiz yayın organı çıkarır veya çıkmakta olan yayın organları ile aynı amaçta iş birliği yapar (kitap, dergi, broşür).
- Kitaplıklar kurarak arşiv oluşturur.

- Engelli insanların, tıbbi, sosyal ve eğitsel olarak yararlanacakları modern merkezler kurar veya kurulmasını destekler.
- Amaca ulaşmak için taşınır ve taşınmaz mallar edinebilir. Plan ve proje yapar, yaptırır.
- Taşınır ve taşınmazların alımı ve satışı için yönetim kurulunu yetkilendirebilir.
- Federasyon kapsamındaki engellilerin sakatlıklarını önleyici, tedavi edici, eğitici çalışmalarını, rehabilitasyon ve mesleki rehabilitasyonlarını yaptırmak üzere derneklerin üye ve personellerine hizmet içi eğitim verir.
- Engellilere parasız ilaç, araç gereç sağlayabilmek için girişimlerde bulunur.
- Engellilerin resmî ve özel iş yerlerinde istihdamı konusunda var olan yasal düzenlemelerin uygulanması için çalışmalar yapar. Gerekli yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar yapar.
- Resmî ve özel kurumlarda engelli derneklerini temsil eder.

2.7. Sağlık Bakanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

Sağlık Bakanlığında Müsteşar Yardımcısına bağlı Sosyal Hizmetler Koordinatörlüğü bulunmaktadır.

Özürlülerle ilgili olarak Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkındaki Yönerge ile sağlık ocakları ve hastanelerin görevleri;

- Halkın özellikle gebe, bebek, çocuk, genç, göçmen, fakir, işsiz, sakat ve yaşlıların beslenmelerini yeterli düzeye çıkarmaya çalışmak,
- Okullarda zaman zaman hastalık (görme, işitme, enfeksiyon hastalıkları, paraziter hastalıklar, gelişme geriliği, sakatlıklar, kalp hastalıkları, diş hastalıkları vb.) taramaları yapmak,
- Risk gruplarına (özürlüler, kronik fiziksel hastalığı bulunanlar, yaşlılar, ergenler vb.) yönelik ilgili kurumlar ile iş birliği içerisinde ruh sağlığı hizmetlerini belirlemek, planlamak ve uygulamak,
- Özürlü çocuk doğumlarının önlenmesi için gebelik öncesi ve gebelik döneminde tıbbi ve eğitsel çalışmalar yapmak,
- Yeni doğan bebeklerin metabolizma hastalıkları için gerekli olan testlerden geçirilerek risk taşıyanların belirlenmesine ilişkin tedbirler almaktır.

Engellilerin toplumsal yaşamda yasal haklarından yararlanabilmeleri için özür durumlarını ve bu özürün niteliklerini belgelemenin gereği olarak sağlık kurulu raporuna sahip olmaları gerekmektedir.

Sağlık kurulu raporlarını vermeye yetkili hastaneler; askeri hastaneler, üniversite hastaneleri, genetik tanı ve danışmanlık hizmeti veren merkezler, üniversiteler bünyesinde bulunan rehabilitasyon merkezleri, Sağlık Bakanlığına bağlı özel kurum ve kuruluşlardır.

Engellilere sağlık kurulu raporlarını vermekle yetkili sağlık kuruluşları, özürlü sağlık kurulu raporu almak için başvuran vatandaşların raporlarından bağış veya evrak parası adı altında herhangi bir ücret talep edemez. Muayene, tetkik ve sağlık kurulu raporu işlemleri neticesinde doğan hizmet bedellerinin muayene, tetkik ve rapor ücreti alınmaz.

Sağlık kurulu raporu vermekle yetkili hastaneler, istihdam amacıyla verilecek raporlarda ayrıntılı teşhis ve özür durumuna göre çalışma gücü kaybı oranının yazılmasıyla birlikte engellinin çalışıp çalışamayacağı ile kişinin sağlığına etkisi dikkate alınarak çalışamayacağı işlerin niteliğini belirtir. Özel eğitim okullarına kabul için verilecek raporlarda ayrıntılı teşhis ve çalışma gücü kaybı oranı yazılır. Herhangi bir yorum yapılmaz. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine alınacak özürlüler için ayrıntılı teşhise yer veren rapor düzenler. Birden fazla hastalık veya özrü bulunanların çalışma gücü kayıplarından en fazla kayba neden olan hastalık esas alınır.

Sağlık kurulu raporlarının kalıcı hastalık veya özürler için bir defa verilmesi yeterlidir. Ancak özür durumunun değişmesi hâlinde rapor ve buna bağlı çalışma gücü kaybı oranı yeniden belirlenir. Zaman içinde değişebilen veya kontrol gerektiren hastalıklar, hastanın önceki sağlık kurulu raporu da kurula sunulur sağlık kurulunun belirleyeceği süre içinde yeniden görüşülür ve karara bağlanır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Yaşadığınız bölgedeki belediyenin engellilere yönelik yürütmüş olduğu sosyal destek hizmet alanları ile ilgili el broşürü hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Bulduğunuz bölgedeki belediyenin uygulamakta olduğu sosyal destek hizmet alanları ile ilgili araştırma yapınız.	➤ İnternet ortamından faydalanabilirsiniz.
➤ Belediyeden görüşme talebinde bulununuz.	➤ Belediyenin ilgili birimleri ile telefon görüşmeleri yaparak randevu talebinde bulunabilirsiniz.
➤ Görüşmenin yapılacağı ilgili birimlere yönelik görüşme formu hazırlayınız.	➤ Görüşme yapılacak konularla ilgili ön hazırlık yapabilirsiniz. ➤ Dosya kâğıdına bilgi edinmek istediğiniz konularla ilgili görüşme sorularını hazırlayabilirsiniz.
➤ İlgili birimlerle görüşme yapınız.	➤ Görüşme esnasında ön yargılı tutum ve davranışlardan kaçınabilirsiniz. ➤ Nezaket ve görgü kuralları çerçevesi dışına taşmamaya özen gösterebilirsiniz. ➤ Ziyaret ettiğiniz birimlerde yapılan çalışmaları resimleyebilmek için izin isteyebilirsiniz.
➤ Edindiğiniz bilgileri ve resimleri düzenleyiniz.	➤ Broşüre yerleştirecek şekilde düzenleyebilirsiniz.
➤ Broşürünüzü hazırlayınız.	➤ Renkli fon kartonları, renkli kalemler, resim kâğıtlarından faydalanabilirsiniz. ➤ Temiz ve titiz çalışmaya özen gösterebilirsiniz.
➤ Broşürün içeriğini resimlerle destekleyiniz.	➤ Ziyaret ettiğiniz birimlerde yapılan çalışmaları resimleyebildiyeniz bu resimleri kullanabilirsiniz. ➤ Çeşitli kaynaklardan yararlanabilirsiniz.

➤ Resimlerle edinilen bilgileri eşleştiriniz.	➤ Broşürde yer alacak resimlerin altına açıklayıcı bilgilere yer verebilirsiniz.
➤ Broşürünüzü arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Arkadaşlarınızın görüş ve önerilerini alabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. () Engelliler, belediyelerden sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmeti talep edemezler.
2. () Özürlüler İdaresi Başkanlığı 1997 yılında kurulmuştur.
3. () Özürlüler İdaresi Başkanlığı İç İşleri Bakanlığına bağlı olarak çalışmaktadır.
4. () 2828 sayılı Kanun, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'dur.
5. () Belediyeler dar gelirli, engelli, yaşlılar ile muhtaçlara hizmet etmek zorundadır.
6. () Özel eğitim ve rehabilitasyon kurumları Sağlık Bakanlığına bağlıdır.
7. () Özel eğitim ve rehabilitasyon kurumlarının nihai amacı engelli bireyi toplum içerisinde kendi kendine yeterli hâle getirmektir.
8. () Engelliler, sağlık kurulu raporunu sadece üniversite hastanelerinden alabilirler.
9. () Sağlık kurulu raporunda engellilik miktarı yazılmaz.
10. () Federasyonlar, resmî ve özel kurumlarda engelli derneklerini temsil eder.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Yaşadığınız bölgede engellilere hizmet veren ulusal kurum ve kuruluşları tanıtan afiş hazırlayınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Uygulamalı test sonunda aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1.	Bölgenizde engellilere hizmet veren ulusal kurum ve kuruluşları incelediniz mi?		
2.	Kurum ve kuruluşlara gitmek için randevu talebinde bulundunuz mu?		
3.	Kurum ve kuruluşları ziyaret ettiniz mi?		
4.	Ziyaret ettiğiniz kurum ve kuruluşların faaliyet alanları ile ilgili bilgileri edindiniz mi?		
5.	Ziyaret ettiğiniz kurumlardan tanıtım broşürleri aldınız mı?		
6.	Hazırlayacağınız afiş için gerekli araç gereçleri hazırladınız mı?		
7.	Afişinize uygun resimler buldunuz mu?		
8.	Afişinizi hazırladınız mı?		
9.	Hazırladığınız afişe uygun slogan geliştirdiniz mi?		
10.	Afişinizi arkadaşlarınızın görebileceği bir yere astınız mı?		
11.	Hazırladığınız afişle ilgili arkadaşlarınızın görüşlerini aldınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Yasal uygulamalar çerçevesinde engelli bireylere hizmet veren uluslararası kurum ve kuruluşları inceleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Engelli bireylere hizmet veren uluslararası kurum ve kuruluşları araştırınız.
- Edindiğiniz bilgileri dosyalayınız.
- Arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. ENGELLİ BİREYLERE HİZMET VEREN ULUSLARARASI KURUM VE KURULUŞLAR

Birleşmiş Milletler kurulduğu ilk zamanlardan beri özürlü bireylerin sosyal durumlarını iyileştirmek ve yaşam kalitelerini yükseltmek için çaba göstermektedir. Birleşmiş Milletlerin özürülülerin onurlarına ve haklarına yönelik çabalarının dayanağı Birleşmiş Milletlerin kuruluş ilkeleridir. Bu ilkeler; insan haklarına saygı, temel özgürlükler ve tüm insanların eşitliği ilkeleridir.

Birleşmiş Milletlerin bağlı organlarında da özürülülere yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu (UNESCO), özel eğitimle ilgili olarak yapılan ya da yapılacak faaliyetleri yürütmekle Dünya Sağlık Örgütü (WHO), sağlık ve özürülülüğün önlenmesi konusu ile ilgili olarak teknik desteği vermekle Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) ise çocuklara yönelik hazırlanan programları destek sağlamakla sorumludur. Ayrıca Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), iş piyasasına özürülülerin erişimi, uluslararası çalışma standartları aracılığıyla ekonomik bütünleşme ve teknik iş birliği sağlamaktadır. Birleşmiş Milletler Özürülüler Programı, Birleşmiş Milletler sistemi içerisinde özürülülere yönelik hazırlanan temel programdır ve bu program Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği Ekonomik ve Sosyal İşler Bölümü'nün Sosyal Politika ve Kalkınma Birimi tarafından yürütülmektedir. Programın genel çerçevesi ve hedefleri; özürülüler için dünya eylem programı ve özürülüler için fırsat eşitliği konusunda standart kurallar belgelerine dayanmaktadır. Bu programın temel amaçları;

- Özürülü bireylerin sosyal hayata ve kalkınma sürecine tam ve etkin katılımı konusunda destek sağlanması,

- Özürlülere sağlanan haklarının ve onurlarının korunmasına yönelik çabaların artırılması,
- Eğitim, istihdam, bilgi edinme, ürün ve hizmetlere erişimlerinin artırılmasıdır.

3.1. WHO (Dünya Sağlık Örgütü)

1945 yılında ABD'nin San Francisco kentinde toplanan Birleşmiş Milletler Konferansı, bu dönemde bütün halkların sağlığının dünyada barış ve güvenliğin sağlanması açısından temel önem arz ettiğini kabul ederek Çin ve Brezilyalı delegelerin bir "Uluslararası Sağlık Örgütü" kurulması amacıyla toplantı düzenlenmesi oybirliğiyle kabul edilmiştir.

19–22 Temmuz 1946 tarihlerinde New York'ta düzenlenen Uluslararası Sağlık Konferansı'nda BM'e üye 51 ülkenin temsilcisi ile Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), OIHP (merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Halk Sağlığı Bürosu), PAHO, Kızılhaç, Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu ve Rockefeller Vakfı temsilcileri "Dünya Sağlık Örgütü Anayasası"nı oluşturmuştur.

Resim 3.1: Dünya Sağlık Örgütü'nün amblemi

DSÖ Anayasası, 22 Temmuz 1946 tarihinde 61 ülkenin temsilcisi tarafından imzalanmıştır. DSÖ Anayasası en az 26 üye ülke tarafından resmen kabulü ile yürürlüğe girmiştir. 26 üye ülkenin onayı 7 Nisan 1948'de gerçekleşmiştir. DSÖ Anayasası'nın yürürlüğe girdiği 7 Nisan, her yıl "Dünya Sağlık Günü" olarak kutlanmaya başlanmıştır. DSÖ'ye, Mayıs 2000 itibarıyla 191 ülke üyedir ve 2 ülke de ortak üye durumundadır. Birleşmiş Milletlere bağlı olan ve toplum sağlığıyla ilgili uluslararası çalışmalar yapan örgüttür.

WHO, küresel sağlığı korumak, belirli norm ve standartları oluşturmak, toplanan kanıtlara dayalı olarak politik seçenekler sunmak, ülkelere teknik destek sağlamak, sağlık durumlarını kontrol altında tutmak ve eğilimlere göre değerlendirmekle sorumludur.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), özürli bireyleri toplumsal düzeyde ele alarak onların rehabilitasyonu, sosyal uyumu ve fırsat eşitliğini sağlayamaya yönelik bir rehabilitasyon

yaklaşımı olarak “toplum temelli rehabilitasyon (TTR)” stratejisini geliştirmiştir. TTR; özürlü bireylerin, ailelerinin ve sivil toplum örgütlerinin ortak çabasının gerektirdiği gibi uygun sağlık, eğitim, mesleki ve sosyal hizmet alt yapısını kurmayı amaçlar. Özürlü bireylerin toplumda eşit haklardan yararlanması için mevcut kaynakların harekete geçirilmesini ve çevre ve toplumun özürlü bireylerin yaşamasına uygun şekilde düzenlenmesini sağlar. Özürlü bireyleri topluma kazandırarak aileleri ile birlikte yaşam kalitelerini arttırmayı ve toplumda davranış değişikliği oluşturmayı hedeflemektedir. Sosyal bir modele dayanan ve daha fazla özürlü kitlesine ulaşabilen TTR'nin ana amacı bireylerin entegrasyonu ve bağımsızlaştırılmasıdır.

Dünya Sağlık Örgütü rehabilitasyonu, bireylerdeki özürlülüğün etkilerinin ve engel koşullarının azaltılmasını amaçlayan, bu bireylerin sosyal entegrasyonunu sağlamaya yönelik bütün önlemler olarak tanımlanmaktadır.

3.1. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu)

UNESCO kelimesi, İngilizce “United Nations Educational, Scientific And Cultural Organization” kelimelerinin baş harfleri alınarak oluşturulmuştur. Dilimizde "Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu" biçiminde karşılanmıştır.

Resim 3.2: UNESCO'nun amblemi

UNESCO, Birleşmiş Milletlerin bir özel kurumu olarak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1946 yılında kurulmuştur. Bu Kurumun Yasası 1945 yılı Kasım ayında Londra'da 44 ülkenin temsilcilerinin katıldıkları bir toplantıda kabul edilmiştir. Türkiye, bu Yasa'yı imzalayan ilk yirmi devlet arasında onuncudur. UNESCO Sözleşmesi, ülkemizde 20 Mayıs 1946 tarihli ve 4895 sayılı Kanunla onanmıştır.

Merkezi Paris'te bulunan ve “Genel Konferans, Yürütme Konseyi, Sekreterlik” olmak üzere üç organı olan UNESCO eğitim, bilim ve kültür alanlarındaki amaçlarını, kendisine üye olan her devlette kurulan millî komisyonlar aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

UNESCO'nun ana çalışma konularından birisini oluşturan eğitim, bir insanlık hakkı olarak kabul edilmektedir. Eğitimde fırsat eşitliği ve eğitim hakkının kullanımı UNESCO'nun eğitime bakış açısının temelini oluşturmaktadır.

UNESCO; temel eğitim hakkından bireylerin özgürce eşit bir şekilde yararlanabilmesi, geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde eğitim kalitesinin yükseltilmesi, mesleki eğitim yolu ile bireylerin sosyal ve ekonomik hayatlarının düzene sokulması ve eğitimle bağlantılı ikincil sorunların çözümü (kırsal alanlardan kentlere göç, ülkeler arası göç, kontrolsüz ve hızlı kentsel gelişimlerin önlenmesi, fakirlikle mücadele, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi) için de eğitimi önemli bir araç ve seçenek olarak görmektedir.

Ayrıca oluşturduğu bölgesel ve küresel ağlar yolu ile eğitim faaliyetlerinden farklı kültürlerle ait insanların birbirlerini tanımaları ve anlamalarına yardımcı olarak küresel bir barışın kurulmasına da katkı yapmaya çalışmaktadır.

21. yüzyıl dünyasında bir milyardan fazla kişi okuma yazma bilmemekte; her yıl 100 milyondan fazla çocuk, temel bir insanlık hakkı olan eğitimden ya da eğitim olanaklarından yararlanamamaktadır. UNESCO, eğitimin toplumlar ve dünya için taşıdığı önemi vurgulamak ve dünyanın eğitim konusunda gittiği yönü saptamak amacıyla her iki yılda bir "Dünya Eğitim Raporu" yayınlamaktadır.

UNESCO'nun eğitim programı, sadece okuryazarlık sorunu ile ilgili değildir. Okul öncesi eğitimden başlayarak üniversite ve meslek edindirme eğitimlerine kadar eğitimin bütün aşamaları; eğitim politikaları, eğitimde fırsat eşitliği, küresel düzeyde eğitim politikalarının ve stratejilerinin oluşturulması gibi konularla ilgilenmektedir.

UNESCO, küresel düzeyde eğitim alt yapısının oluşturulması ve yaygınlaştırılması için çeşitli alt programlar ve ağlar geliştirmiştir. Bunlara ek olarak çeşitli ülkelerde kurduğu ya da ülkelerle ortaklaşa oluşturduğu kursüler bulunmaktadır. Bu kursüler aracılığı ile de eğitimin akademik alt yapısının oluşturulmasına çalışılmaktadır.

3.2. UNDSPD (Birleşmiş Milletler Sosyal Politika ve Kalkınma)

Birleşmiş Milletlerin küresel kalkınma ağı olan BM Kalkınma Programı (UNDP), insanlara bilgi, deneyim ve daha iyi bir yaşam kurmaları için kaynak ulaştıran ve değişimi savunan bir kuruluştur. UNDP 166 ülkede, çeşitli ortakları ile birlikte toplumlara kendi buldukları çözümlerde yardımcı olarak onların ulusal ve küresel kalkınma çabalarına destek vermektedir.

UNDP, gelişmekte olan ülkelere yardım almaları ve bu yardımları etkin şekilde kullanmaları konusunda destek olmaktadır. Ayrıca tüm faaliyetlerinde insan haklarının korunmasını ve kadının güçlendirilmesini teşvik etmektedir.

UNDP, özürülüler programını dünya özürülüler eylem planı ve standart kuralların daha çok ülkede uygulamaya konulmasını teşvik etmek, izlemek ve değerlendirmesini yapmak üzerine yapılandırmıştır. Birim ayrıca özürülülerle ilgili konularda yayınlar yaparak bir bilgi

alışverişi merkezi görevini üstlenir. Ulusal, bölgesel ve uluslararası program ve faaliyetleri teşvik eder. Hükümetlere ve sivil toplum örgütlerine destek sağlar, projeler ve faaliyetlere ciddi anlamda teknik iş birliği desteği verir.

Resim 3.3: BM Kalkınma Programı (UNDP)

3.3. ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü)

1919 yılında kurulmuş olan “Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)”, sosyal adaletin ve uluslararası insan ve çalışma haklarının iyileştirilmesi için çalışan Birleşmiş Milletler kuruluşudur.

Örgüt, sözleşme ve tavsiye kararları ile işçilerin hak ve menfaatlerini korumaya, çalışma hayatında genellikle daha fazla istismar edilen kadın ve çocuk işçileri özel koruma altına almaya, çocuk işçiliğini ortadan kaldırmaya çalışmaktadır.

Resim 3.4: Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) amblemi

Dört temel stratejik hedefi vardır.

- Çalışma yaşamında standartlar, temel ilke ve haklar geliştirmek ve gerçekleştirmek
- Kadın ve erkeklerin insana yakışır işlere sahip olabilmeleri için daha fazla fırsat yaratmak
- Sosyal koruma programlarının kapsamını ve etkinliğini artırmak
- Üçlü yapıyı ve sosyal diyalogu güçlendirmek

“ILO Özürlüler Programı” ise özne sahip kadın ve erkeklerin iş piyasasında karşılaştıkları engellerin ortadan kaldırılması ve bu kişilerin daha nitelikli işlerde çalışabilmelerini sağlamayı hedefler. İstihdam edilebilirlik, bilgi ve beceri odaklı programı düzenler. Bu programın temel faaliyetleri;

- Özürlülerin mesleki rehabilitasyonu ve istihdamları ilgili bilgi düzeyini arttırmak,
- Hükümetlere, işçi ve işveren organizasyonlarına ve özürlü organizasyonlarına rehberlik, hukuki ve politik danışmanlık hizmeti vermek,
- Teknik danışmanlık hizmeti ve iş birliği faaliyetleri düzenlemektir.

3.4. Diğer Uluslararası Örgütlenmeler

3.4.1. Uluslararası Engelli İnsanlar (DPI-Disabled Peoples' International)

Amacı özürlü bireylerin haklarını tam katılım, fırsat eşitliği ve gelişim konularında desteklemektir. DPI, yarısından fazlası gelişmekte olan ülkelerden olmak üzere 110 üye ülkeye sahiptir.

3.4.2. Uluslararası Rehabilitasyon (RI-Rehabilitation International)

“Rehabilitation International”, dünya çapında özürlülerin ve ailelerinin adına toplumda bu bireylere fırsat eşitliği yaratılması, özürlülerin rehabilitasyonu ve özürlülüğün önlenmesine yönelik çalışan ulusal ve uluslararası kurum, kuruluş ve organizasyonların oluşturduğu bir federasyondur.

Resim 3.5: Uluslararası Rehabilitasyon amblemi

3.4.3. Uluslararası Engelliler (HI-Handicap International)

“Handicap International (HI)”, korunmaya muhtaç ya da engellerle karşılaşan bireylerin yaşam şartlarının iyileştirilmesine yönelik çoklu disiplinler yaklaşımıyla hazırlanan programları destekler. “Handicap International” yerel kapasitelerin güçlendirilmesi, gelişim ve bütünleştirici hareketlerin desteklenmesi ve özre bağlı engellerin önlenmesine yönelik çalışmalara öncelik vermektedir.

Resim 3.6: Uluslararası Engelliler amblemi

3.4.4. Uluslararası Engelliler ve Kalkınma Konsorsiyumu (IDDC-International Disability and Development Consortium)

IDDC, 100 ülkede özürlülükle ilgili çalışmaların geliştirilmesi için 14 uluslararası sivil örgütten oluşan özerk bir kuruluştur. Amacı iş birliği, bilgi ve uzmanlık paylaşımı yoluyla özürlü bireylerin haklarının etkin şekilde geliştirilmesidir.

3.4.5. Avrupa Engelliler Forumu (EDF-European Disability Forum)

Avrupa Birliği düzeyinde özürülülerin çıkarları için mücadele eden ve tüm üye ülkelerden özürülülere yönelik hizmet veren sivil toplum örgütlerinin bir araya geldiği bir örgütlenmedir.

3.4.6. Avrupa Engelliler Parlamentosu (European Parliament of Disabled People)

Avrupa Özürülüler Parlamentosu, Avrupa Parlamentosu'nun özürülülük gündemi dâhilinde ve “Avrupa Özürülüler Yılı”nı takiben gerçekleştirilecek olan faaliyetleri destekleyeceğini ve bu süreçte özürülülere yönelik örgütlerin temsilcileriyle diyalog içerisinde olacaklarını gösteren bir ortamdır.

UYGULAMA FAALİYETİ

UNESCO'nun engellilerin haklarını korumaya yönelik yapmış olduğu çalışmalarını anlatan bir pano hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Çevrenizde bulunan sosyal hizmet kurum ve kuruluşlardan bilgiler ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Çevrenizde bulunan sosyal hizmet birimlerinden ziyaret için randevu alabilirsiniz.➤ İlgili kurumları ziyaret edebilirsiniz.➤ Ziyaret ettiğiniz kurum ve kuruluşlardan UNESCO'nun faaliyetlerine yönelik bilgi ve belge toplayabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ UNESCO'nun engellilere yönelik faaliyetlerini araştırınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Yazılı ve görsel kaynaklardan bilgiler edinebilirsiniz (İnternet, kitap, dergiler vb.).
<ul style="list-style-type: none">➤ Edindiğiniz bilgi ve belgeleri (kitap, broşür, dergi, resim vb.) dosyalayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Temiz ve düzenli çalışmaya özen gösterebilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Panonuzu hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Renkli fon kartonları, renkli kalemler, resim kâğıtlarından faydalanabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Edindiğiniz bilgileri ve resimleri panonuza yerleştiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Panoda yer alacak her bir resmî açıklayıcı bilgiler ile birlikte kullanılmasına dikkat edebilirsiniz.➤ Panonun içeriğini yansıtacak nitelikte başlık hazırlayabilirsiniz.➤ Panodaki bilgilerin görülebilecek büyüklükte olmasına dikkat edebilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Hazırlamış olduğunuz panoyu sınıfa asınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Panoyu sınıfın görülebilecek duvarına asabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Birleşmiş Milletlerin kuruluş ilkeleri; insan haklarına saygı, temel özgürlükler ve tüm insanların eşitliği ilkeleridir.
2. () Dünya Sağlık Örgütü rehabilitasyonu, bireylerdeki özürlülüğün etkilerinin ve engel koşullarının azaltılmasını amaçlayan, bu bireylerin sosyal entegrasyonunu sağlamaya yönelik bütün önlemler olarak tanımlamaktadır.
3. () UNESCO, 1935 yılında kurulmuştur.
4. () UNESCO Sözleşmesi, ülkemizde 20 Mayıs 1946 tarihli ve 4895 sayılı Kanun ile onanmıştır.
5. () UNESCO'nun eğitim programı sadece okuryazarlık ile ilgilidir.
6. () UNDP, özürllüler programını dünya özürllüler eylem planı ve standart kuralların daha çok ülkede uygulamaya konulmasını teşvik etmek, izlemek ve değerlendirmesini yapmak üzerine yapılandırmıştır.
7. () Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 1967 yılında kurulmuştur.
8. () Uluslararası Engelli İnsanlar (DPI)'ın amacı özürllü bireylerin haklarını tam katılım, fırsat eşitliği ve gelişim konularında desteklemektir.
9. () Avrupa Engelliler Forumu, Avrupa Birliği düzeyinde özürllülerin çıkarları için mücadele eden ve tüm üye ülkelerden özürllülere yönelik hizmet veren sivil toplum örgütlerinin bir araya geldiği bir örgütlenmedir.
10. () UNESCO, eğitimin toplumlar ve dünya için taşıdığı önemi vurgulamak ve dünyanın eğitim konusunda gittiği yönü saptamak amacıyla her iki yılda bir "Dünya Eğitim Raporu" yayınlamaktadır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise "Modül Değerlendirme"ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

1., toplu taşıma araçlarından özürhüleri ücretsiz veya indirimli olarak yararlandırmak zorundadır.
2. Günlük ulaşımında engellinin ulaşım ihtiyacı için ithal edilen araçlardan hiç bir şekilde talep edilemez.
3. Özürhüleri Kanunu'na göre işitme özürhülerinin eğitim ve iletişimlerinin sağlanması amacıyla Türk Dil Kurumu Başkanlığı tarafından Türk sistemi oluşturulur.
4. Özürhülerinin eğitsel değerlendirme ve tanılaması il millî eğitim müdürlükleri merkezlerinde uzman kişilerden oluşan ve özürhü ailesinin yer aldığı özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılır.
5. Çıraklık eğitimi almak isteyen özürhülerinin ilgi, istek, yetenek ve becerileri doğrultusunda ve sağlık kurulu raporunu da dikkate almak suretiyle hangi meslek dalında eğitim alacaklarına değerlendirme kurulu karar verir.
6. Engellilerin toplumla bütünleşmesinin önündeki en önemli engel sorunudur.
7. **Özürhülilik durumları sebebiyle iş gücü piyasasına kazandırılmaları güç olan özürhülerinin istihdamı, öncelikle aracılığıyla sağlanır.**
8., engelli çalıştırma yükümlülüğünü yerine getirmeyen işveren hakkında doğrudan cezai işlem yapabilmektedir.
9. Özürhü kişilerin devlet memuru olarak yerleştirilmeleri tarafından yapılmaktadır.
10. **Özürhüliliğün önlenmesine ilişkin genel çalışmalar tarafından yürütülmektedir.**
11.; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüğü tarafından 2022 sayılı Kanun'a göre ödenen aylıktır.
12. **Sağlık Bakanlığında Müsteşar Yardımcısına bağlı Koordinatörlüğü bulunmaktadır.**
13. **Engellilerin toplumsal yaşamda yasal haklarından yararlanabilmeleri için özür durumlarını ve bu özürün niteliklerini belgelemenin gereği olarak raporuna sahip olmaları gerekmektedir.**
14. (.....); küresel sağlığı korumak, belirli norm ve standartları oluşturmak, toplanan kanıtlara dayalı olarak

politik seçenekler sunmak, ülkelere teknik destek sağlamak, sağlık durumlarını kontrol altında tutmak ve eğilimlere göre değerlendirmekle sorumludur.

15. eğitim, bilim ve kültür alanlarındaki amaçlarını, kendisine üye olan her devlette kurulan millî komisyonlar aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışmaktadır.
16. Eğitimde fırsat eşitliği ve eğitim hakkının kullanımı UNESCO'nun bakış açısının temelini oluşturmaktadır.
17. DSÖ Anayasası 22 Temmuz 1946 tarihinde ülkenin temsilcisi tarafından imzalanmıştır.
18. kurulduğu ilk zamanlardan beri özürlü bireylerin sosyal durumlarını iyileştirmek ve yaşam kalitelerini yükseltmek için çaba göstermektedir.
19. sayılı Kanun gereği sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri belediyeler tarafından da verilmektedir.
20. Özürlü kişilerin olarak yerleştirilmeleri Türkiye İş Kurumu tarafından yapılmaktadır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	Y
2	D
3	D
4	Y
5	Y
6	D
7	Y
8	D
9	D
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1	Y
2	D
3	Y
4	D
5	D
6	Y
7	D
8	Y
9	Y
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-3 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	D
5	Y
6	D
7	Y
8	D
9	D
10	D

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	belediyeler
2	gümrük vergisi
3	işaret dili
4	rehberlik araştırma
5	özel eğitim
6	istihdam
7	korunmalı iş yerleri
8	İŞKUR
9	Devlet Personel Başkanlığı
10	Sağlık Bakanlığı
11	özürlü aylığı
12	Sosyal Hizmetler
13	sağlık kurulu
14	Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
15	UNESCO
16	eğitime
17	61
18	Birleşmiş Milletler
19	5378
20	işçi

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- ÜNSAL Alaettin, Mustafa TÖZÜN, **Türkiye’de Özürlülük ile İlgili Yasal Durum**, Osmangazi Tıp Dergisi 29(2): 77–83, Eskişehir, 2007.
- **Avrupa Konseyi Özürlüler Eylem Planı**, Sayfa 28, 2006 – 2015.
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, **II. Özürlüler Şurası, Komisyon Raporları ve Genel Kurul Görüşmeleri**, Nurol Matbaacılık, Ankara, 2005.
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, **I. Özürlüler Şurası, Çağdaş Toplum, Yaşam ve Özürlüler**, Takav Matbaacılık, Ankara, 1999.
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, **Özürlüler İçin Bilgilendirme Rehberi**, Mayıs, 2011.
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, <http://www.ozida.gov.tr/>
- <http://www.cu.edu.tr/insanlar/mceker/t%c3%9crk%c4%b0yede%20engell%c4%b0ler.ppt#310,3,engelliler>
- <http://www.shcek.gov.tr/mvilke.asp>
- http://www.shcek.gov.tr/hizmetler/ozurlu/BrifingRaporu_28.08.2009.pdf.
- <http://www.saglik.gov.tr/extras/birimler/tedavi/hafta.htm>.
- <http://www.die.gov.tr/CIN/stat/dOzurlulukOrani.doc>
- <http://www.saglik.gov.tr/default.asp?sayfa=mevzuat&cid=1&sayfano=2&sirala>
- <http://www.saglik.gov.tr/default.asp?sayfa=mevzuat>
- http://www.saglik.gov.tr/sb/extras/mevzuat/y_saglik_hiz_yur_yon.pdf

KAYNAKÇA

- ÜNSAL Alaettin, TÖZÜN Mustafa, **Türkiye’de Özürlülük ile İlgili Yasal Durum**, Osmangazi Tıp Dergisi 29 (2): 77-83, 2007.
- **Avrupa Konseyi Özürlüler Eylem Planı**, Sayfa 28, 2006 – 2015.
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, **II. Özürlüler Şurası, Komisyon Raporları ve Genel Kurul Görüşmeleri**, Nurol Matbaacılık, Ankara, 2005.
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, **I. Özürlüler Şurası, Çağdaş Toplum, Yaşam ve Özürlüler**, Takav Matbaacılık, Ankara, 1999.
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, <http://www.ozida.gov.tr/>
- <http://www.cu.edu.tr/insanlar/mceker/t%c3%9crk%c4%b0yede%20engelliler%b0ler.ppt#310,3,engelliler>
- <http://www.shcek.gov.tr/mvilke.asp>
- http://www.shcek.gov.tr/hizmetler/ozurlu/BrifingRaporu_28.08.2009.pdf.
- <http://www.saglik.gov.tr/extras/birimler/televi/hafta.htm>.
- <http://www.die.gov.tr/CIN/stat/dOzurlulukOrani.doc>
- <http://www.saglik.gov.tr/default.asp?sayfa=mevzuat&cid=1&sayfano=2&sirala>
- <http://www.saglik.gov.tr/default.asp?sayfa=mevzuat>
- http://www.saglik.gov.tr/sb/extras/mevzuat/y_saglik_hiz_yur_yon.pdf
- <http://statik.iskur.gov.tr/tr/kurumumuz/mevzuat/ilo1.htm>